

הלכות ברכת הפירות - ב ברכת פירות וירקות חיים ומבושלים

שוע"ר סי' רה

א על הירקות מברך בורא פרי האדמה ... (ואפילו מיני ירקות שאין דרך רוב בני אדם לאכלם חיינן אלא על ידי פת או דבר אחר, כגון בצלים וכיוצא בהם, ובא לאכלם בפני עצמן).

ומכל מקום שום ובצל שום ובצל שהזקיננו, ואינם ראויים לאכלם חיינן בלא פת מפני שהם שורפים במאוד, מברך עליהם שהכל (כמו על החומץ, הואיל ונשתנו לגריעותא). וכשהם מבושלים מברך עליהם בורא פרי האדמה, אפילו בישלם בפני עצמן. ואע"פ שדרך אכילתם מבושלים הוא ליתנם בתבשיל ולא לאכלם בפני עצמן, מכל מקום כיון שגם כשהם בתבשיל דרכם להאכל ואכילתם חשובה אע"פ שהיא טפילה אצל התבשיל, הרי דרך אכילתם זו [מ]חשיבתם לברך עליהם בורא פרי האדמה בלא פת.

ב אבל שום ובצל שלא הזקיננו ... שהם טובים חיים וכשמבשלים אותם בפני עצמן הם מתקלקלים ואין טעמן טוב כמו חיינן, מברכים עליהם שהכל, כיון שנשתנו לגריעותא. ואפילו נתבשלו עם בשר או דבר אחר ונשתבחו, כיון שאין השבח מצד עצמן אין מועיל להם לברך בורא פרי האדמה. ואינו דומין לאגוז שנתבשל במים ונשתנה לגריעותא ואחר כך טגנוהו בדבש ונתקן, שמברכים עליו בורא פרי העץ אף על פי שאין התיקון והשבח אלא מהדבש, כמ"ש בסי' ר"ב. לפי שהאגוז הוא עיקר והדבש הוא טפל אליו לתקנו ולהכשירו, משא"כ בשום וכיוצא בו שהתבשיל שמשביחן הוא עיקר והם מקבלים טעם ממילא.

סדר ברכת הנהנין פ"ו

(יא) אבל פירות שדרך אכילתם היא לאכלם מבושלים מפני שהן טובים מבושלים יותר מחיין, אף על פי שהם טובים וראויים לאכילה גם כשהן חיינן, רק שאין רגילין רוב בני אדם לאכלן חיינן אלא לבשולן תחלה מחמת שהם טובים יותר כשהם מבושלים, מברכין עליהם כשהן חיינן שהכל נהיה בדברו ולאחר הבישול מברכין ברכתם הראויה להם, כגון מיני לפתות שקורין (ריב"ן ומערי"ן) שדרך אכילתם היא לאכלם מבושלים, מברך עליהם בורא פרי האדמה כשהם מבושלים, אבל כשהן חיינן מברך עליהם שהכל נהיה בדברו.

סדר ברכת הנהנין פ"ז

(ב) וכן כל דבר שנשתנה לקלקול, נשתנה ברכתו המיוחדת לו ומברכים עליו ברכה הכוללת שהיא שהכל נהיה בדברו, כגון הפת שעופשה ותבשיל שנשתנה צורתו ונתקלקל מעט. אבל אם נתקלקל לגמרי עד שאינו ראוי לאכילה כלל אפילו על ידי הדחק אין מברכין עליו כלל. וכן בפת שעופשה. וכן יין שהחמיץ עד שבני אדם נמנעים לשותותו מפני חמיצותו מברכין עליו שהכל נהיה בדברו. ואם נעשה חומץ גמור, דהיינו שהוא חזק כל כך שכשמשליכים אותו על הארץ הוא מבעבע ומעלה רתיחות, אין מברכין עליו כלל.

מ"א סי' תעג ס"ק ד

כתב מהרי"ל נוהגין ליקח כרפס ... ואביו הי' מסופק אם מותר ליקח פעטרזל"ן, מפני שהוא טוב יותר מבושל מחי, ואם כן אין מברכין עליו בורא פרי האדמה, כמ"ש סי' ר"ה ע"כ. ואני תמה למה נהיגי במדינתנו ליקח פעטרזל"ן ... ולפי מה שכתבתי שם בשם תלמידי רבינו יונה, דוקא כשאין נאכלין כלל חיינן מברך שהכל, אבל כשנאכלין חיינן, אע"פ שטובים יותר מבושלים, מכל מקום מברך כשהן חיינן בורא פרי האדמה, אם כן אתי שפיר.

שוע"ר סי' תעה

כג וכשאוכל מהמרור קודם אמירת ההגדה יברך עליו בורא פרי האדמה קודם ברכת על אכילת מרור, אם הוא ראוי לאכילה כשהוא חי כגון חזרת וכיוצא בה. אבל אם אינו ראוי לאכילה כלל כשהוא חי, כגון התמכא (שקורין קרין) וכיוצא בו אינו מברך עליו כי אם ברכת על אכילת מרור

לקוטי טעמים ומנהגים, פסקה הכרפס
ואנו נוהגין ליקח בצל (או תפוח אדמה).